

CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ A VYBRANÉ VZDĚLÁVACÍ KURZY PODPORUJÍCÍ KOMPLEXNÍ PŘÍSTUP KE KLIENTOVÍ

LIFELONG LEARNING AND SELECTED TRAINING COURSES SUPPORTING A COMPREHENSIVE CLIENT APPROACH

Mgr. et Mgr. Petra Křížková, Ph.D.

NAŠE logopedie, s.r.o., Peškova 6, 779 00 Olomouc

Tel. 725 883 903

Petra.Krizkovska@seznam.cz

Mgr. et Mgr. Petra Křížková, Ph.D.

Abstrakt

Předkládaný text referuje o nabídce vybraných kurzů pro klinické logopedy v prostředí České republiky. Tyto kurzy mohou klinickým logopedům sloužit jako podpora v orientaci terapie nebo v terapii samotné. Všechny uvedené vycházejí z potřeby komplexní logopedické terapie a přístupu k člověku. Článek rovněž zdůrazňuje potřebu permanentního celoživotního vzdělávání vzhledem k měnícím se podmínkám v souvislosti s rozvojem moderní vědy a techniky.

Abstract

The presented text reports on the offer of selected courses for Speech Therapists in the Czech Republic. These courses are able to assist Clinical Speech Therapists to support the direction of therapy and the therapy itself. All courses are based on the need for comprehensive Speech Therapy and human approach. The article also emphasizes the need for permanent lifelong learning, in view of the changing conditions regarding the development of modern Science and Technology.

Klíčová slova

celoživotní vzdělávání, komplexní přístup, klinický logoped

Keywords

lifelong learning, comprehensive approach, speech therapist

Úvod do problematiky

Společnost World Economic Forum zveřejnila studii týkající se budoucího vývoje situace na trhu práce, tzv. Future of Jobs 2018. Zmíněná studie se zaměřuje na úroveň profesních kompetencí zaměstnanců.

Vyjadřuje stanovisko, že středoškolské, univerzitní či jiné vzdělání koresponduje s moderní dobou pouze krátkodobě (vlivem rozvíjející se technologie, preciznějších poznatků, diagnostických postupů). V textu je opakovaně zdůrazňována nezbytnost prohloubení profesních kompetencí, kterou studie předpokládá u nadpoloviční většiny zaměstnaných (Future of Jobs, 2018). Prohloubení profesních kompetencí je nedílně spojeno s konceptem celoživotního vzdělávání, úžeji celoživotního učení.

Celoživotní vzdělávání a celoživotní učení

Celoživotní vzdělávání je již několik let významnou složkou rozvoje společností, organizací, spolků, ale i jednotlivců. Na internetových stránkách Asociace klinických logopedů České republiky (dále jen AKL) je uvedeno, že každý zdravotník je povinen se vzdělávat. AKL deklaruje povinnost zajistit svým členům celoživotní vzdělávání a zároveň vydává klinickým logopedům (v případě splnění všech náležitostí) Diplom celoživotního vzdělávání.

Definice celoživotního vzdělávání hovoří o „takových druzích vzdělávání, které doplňují, prohlubují, obnovují nebo rozšiřují znalosti, dovednosti a profesní kvalifikaci. Lze je realizovat v rámci formálních institucí neformální a informální cestou.“ (Pavlov, 2018) Nesporným bonusem je zvýšení vlastní profesní ceny na pracovním trhu a také úspěšná adaptace na permanentně se měnící podmínky moderní společnosti (úžeji i příslušné profese – klinické logopedie). Celoživotní učení chápe Rabušicová (2006, s. 17) jako veškeré „učební aktivity, které rozvíjejí

znalosti, dovednosti, kompetence z hlediska osobního, občanského i sociálního rozvoje a uplatnitelnosti na trhu práce“. Pojem celoživotní učení není uváděn pouze v souvislosti s ekonomickým růstem, ale také s motivací k aktivnímu občanství a sociálnímu začlenění (srov. Veteška, 2014; Bertl, 2016) a v neposlední řadě se snahou o zrovnoprávnění různých znevýhodněných skupin (Bratton, 2014).

Stěžejním prvkem celoživotního vzdělávání je individuální motivace, pestrost učebních/školicích příležitostí a dle Vašutové (2004) i tvorba profesní identity s profesními kompetencemi. Profesní kompetence se utvářejí prostřednictvím:

- teoretické přípravy ve všech stupních vzdělávání (dosažení statusu „klinický logoped“ vyžaduje 8 let studia od počátku akademického působení – srov. s dalšími členskými státy Evropské unie),
- praktických zkušeností (stáže, praxe),
- vlivu profesionálního prostředí (možnost konzultací, účast na pracovních skupinách),
- sebereflexí a sebezdokonalování (příklady dobré praxe, kazuistiky, supervize, praxe založené na důkazech...).

Protože klinická logopedie je vnímána jako interdisciplinární obor, spolupracují kliničtí logopedi ve své praxi s celou řadou dalších odborníků. V rámci klinicko-logopedické diagnostiky a terapie si z uvedeného důvodu nelze vystačit s několika „osvědčenými“ postupy, metodikami (srov. s praktikistickým trendem, o němž píše autorka Eva Škodová a Ivan Jedlička v publikaci *Klinická logopedie* z roku 2007), které se během let nemění. Obojí uvedené je třeba přizpůsobit klientům tzv. na míru, stejně jako je nutné vnímat každého člověka komplexně. Z tohoto důvodu je nezbytné propojení komplexního vnímání člověka a ideálně transdisciplinární spolupráce.

Diagnostická a terapeutická práce se klientům přizpůsobuje podle Pachera (2017) na základě stanoveného očekávání, diagnózy, věku, formy poskytování atd. (srov. Baštecká; Mach, 2015). Z uvedeného důvodu jsou kurzy celoživotního vzdělávání (srov. nabídku AKL, Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví) vedeny s akcentem na mezioborové vzdělávání pro komplexní vedení klinicko-logopedické terapie. Nicméně příslušná mezioborová (i mezirezortní) spolupráce skýtá mnohá úskalí, jako je míra časové dotace,

financování, kompetentnost, profesní hierarchie... (srov. Hrdá, 2018). Nepřipouštění si všech komplexních souvislostí v terapii není pouze chybou na straně odborníka, ale i klienta (Orel a kol., 2012).

Nadále navštěvuje logopedické ambulance velká většina klientů, kteří logopedii (úžeji i logopedickou terapii) vnímají jako „výuku správných hlásek“. Z vlastní praxe autorky jde o 86 % dotazovaných dospělých tázaných na „zakázku“ při prvním komplexním vyšetření (předvýzkum autorky, který dosud nebyl publikován). Dle Future of Jobs (2018) by udržování, prohlubování, hledání širších souvislostí mělo být odpovědností každého zaměstnance i za cenu vzdělávání po tzv. vlastní ose.

Nástin komplexní logopedické terapie

Vzhledem k šíři oboru klinická logopedie lze z mezioborového vzdělávání jednoznačně doporučit ty vědní disciplíny, se kterými naše profese spolupracuje. Jde zejména o kurzy/semináře z lékařských oborů (neurologie, foniatrie, psychiatrie, pediatrie, neonatologie, ORL, plastická chirurgie, rehabilitační lékařství, ortodoncie apod., srov. nabídku IPVZ), z nelékařských oborů (klinická psychologie, fyzioterapie, ergoterapie, zraková terapie apod.), ze speciální pedagogiky (surdopedie, tyflopédie, psychopedie, somatopedie, etopedie, dramaterapie, muzikoterapie, arteterapie, biblioterapie, poetoterapie), z lingvistických oborů (fonetika, fonologie, lexikologie, morfologie, syntax, pragmatika, sémantika, neurolingvistika, psycholingvistika), z psychologických oborů (poradenská psychologie, lékařská psychologie, psychologie náboženství, psychologie zdraví, psychoterapie); srov. Kerekřetiová, 2016; Zezulková, 2017; Vitásková, 2018. V posledních letech nabývají na významu i alternativní směry, např. Montessori pedagogika, waldorfská pedagogika. Do terapie lze formou relaxačních cvičení zařadit prvky z jógy, poznatky z tradiční čínské medicíny (akupunktura, fytoterapie, čchi-kung apod.), užívání homeopatik a mnohé další.

Určitou výzvou pro kolegy může být i nová verze MKN-11, platná od 1. 1. 2022 (v současné době probíhá překlad 55 tisíc kódovaných položek a dalších souvisejících termínů). MKN-11 svým novým pojetím reflektuje nesporný pokrok ve vědě a medicíně, který se logicky promítne i do diagnostického a terapeutického

procesu (ve smyslu větší diferenciace diagnóz, specifčnosti jednotlivých kategorií).

Proto by jednotlivé terapeutické metody měly na sebe navazovat a podporovat jedna druhou. Bazalová dále upozorňuje, že (2014, s. 113): „*Při výběru intervence je důležité zohlednit specifika projevů postižení, ale také individuální zvláštnosti klienta. Záleží na dostupné nabídce a míře intervence nejen pro klienta dětského nebo dospělého věku, ale také pro jeho rodinné příslušníky. Jako nejvhodnější se jeví kombinace intervencí zaměřených na více oblastí. Vhodné zvolené přístupy naplňují následující kritéria: včasnost, systematicčnost, důslednost, kvalifikovanost, posun vpřed.*“

Současné je třeba vnímat proměnu oboru klinická logopedie v souvislosti s komplexním přístupem k osobám všech věkových kategorií a reagovat na ni. Zmíněný celkový přístup má inspirovat nejen klinické logopedy, ale i další pracovníky v rezortu Ministerstva zdravotnictví, aby upustili od tzv. praktikismu současnosti (srov. Meckwen, 2009; Čeledová, Holčík, 2019). Novinkou je také distanční poskytování logopedické péče ve smyslu telepraxe nebo teleedukace, vycházející z rozvoje moderních technologií. Klinický logoped může spolupracovat s advokátem jako konzultant, jako soudní znalec, objevuje se i termín forenzní logoped (hodnotí legálnost či nelegálnost postupu, provádí lingvistické analýzy). (Vitásková, 2018)

Z výčtu je patrné, že možností celoživotního vzdělávání existuje nepřehledné množství, klinická logopedie se takto vyvíjí svým emancipačním směrem. Jejich výběr se odvíjí od osobnostního ladění klinického logopeda. Získané poznatky lze využít v teorii jako podklady pro výzkumná šetření, koncepci vzdělávacích kurzů, akademické práce, publikační činnost. Praktická aplikace spočívá ve formě inovativních terapeutických cvičení, tvorbě vlastních cílených vyšetření a – při jejich dostatečném ověření – také standardizovaných testů.

Vybrané kurzy

Pro rozšíření vlastních odborných znalostí a poskytnutí opět o něco komplexnějšího pohledu na diagnostickou a terapeutickou práci pro obor klinická logopedie nabízíme níže stručný výčet několika terapií/přístupů, které může v komplexní praxi klinický logoped využít. Většinu uvedených metod a kurzů autorka textu sama absolvovala, nebo spolupracuje s odborníky, kteří metody provádějí. Pro úplnost je nutné zmínit, že hodnocení přínosnosti popsaných metod/kurzů vychází z pozitivních zkušeností

autorky, nikoliv z validních výzkumů vzta-
hujících se k problematice. Motivací pro
absolvování většiny z nich byla vlastní po-
třeba nových informací, postojů, přístupů,
které by v pozitivním smyslu slova ovlivni-
ly terapii. Cílem bylo striktně eliminovat
závěr terapie ve smyslu „již se dál nedá nic
dělat“, případně z pozice odborníka pře-
svědčit rodinné příslušníky, že „je vše v na-
prostém pořádku“, s čímž se autorka setká-
vala při praxích během vysokoškolského
studia. Profesně čestným minimem v ta-
kového situaci je alespoň odkázání klienta
na jiného klinického logopeda, který se da-
nou problematikou zabývá. Druhým dílem
motivace a významným zdrojem podnětů
byla bezesporu setkání s mnoha odborníky
z řad akademických pracovníků, podílení
se na vědecko-výzkumné činnosti, studi-
um tuzemské i zahraniční literatury, účast
na zahraničních konferencích, zahraniční
stáže i vedení akademických prací. Názvy
kurzů a jejich využití jsou v textu tučně
zvýrazněny.

Mezi první z nich patří Auditory
Integration Training (dále jen AIT), pro-
gram Forbrain a metoda Tomatis. Autorka
textu má v péči celkem šest klientů, kteří
uvedené programy absolvovali s pozitiv-
ním efektem. Programy doplňují rozvoj
auditivní percepce nad rámec toho, co je
uvedeno v literatuře (zpravidla jde o ori-
entaci, diferenciaci, reprodukci rytmu, au-
diomotorickou koordinaci, analýzu a syn-
tému, pozornost, paměť).

AIT je metoda využívající elektronicky
modulovanou hudbu pro vyšší efektivitu
auditivní percepce a odstranění možných
překážek ve sluchovém zpracování. Za za-
kladatele je považován francouzský lékař
Guy Berard (<http://ait-czech.cz/cz>; citace
9. září 2019).

**Využití v klinicko-logopedické tera-
pii:** nevyzrálост auditivní percepce, u dětí
s opožděným vývojem řeči, s vývojovou
dysfázií, s dyslálií, se specifickými poru-
chami učení.

Forbrain sluchátka jsou určena
k přenosu vlastního zpožděného hlasu
za účelem zlepšení auditivní percepce.
Dochází ke korekci vnímání vlastního
hlasu (<http://arcada-center.com/cs/>, citace
9. září 2019).

**Využití v klinicko-logopedické tera-
pii:** děti s opožděným vývojem řeči,
s vývojovou dysfázií, osoby s balbuties,
s tumultem sermonis.

V rámci **metody Tomatis** opět dochá-
zí ke zvukové stimulaci prostřednictvím
různých druhů zejména vážné hudby.

Stimulace je prováděna přístrojem zva-
ným Elektronické ucho. Z pohledu kli-
nického logopeda jsou nesporně zajímavé
deklarované benefity ve smyslu pochope-
ní, vyhodnocení informace v mluveném
projevu, stejně jako schopnost lépe dife-
rencovat žádoucí zvuky od nežádoucích
(<http://www.tomatis-praha.cz/>; citace 9.
září 2019).

Využití v klinicko-logopedické praxi:
dětí s opožděným vývojem řeči, s vývojo-
vou dysfázií, s dyslálií.

Dalším nesporně přínosným kurzem pro
diagnostiku i terapii jsou **Deficity dílčích
funkcí**. Autorka textu s tímto systémem
pracuje již osm let. Diagnostický a tera-
peutický materiál dovede velmi precizně
zachytit jakoukoliv nerovnoměrnost ve vý-
voji. Sleduje se celkem 6 oblastí: vizuální
percepce, auditivní percepce, taktilní per-
cepce, serialita, intermodalita, prostorová
orientace.

Zároveň každá oblast obsahuje ně-
kolik úrovní, které musí dítě absolvovat
(Pokorná, 2010; Sindelar, 2016). Materiál
je komplexní a přináší do praxe opět ne-
tradiční úlohy a způsoby rozvíjení výše
zmiňovaných oblastí.

**Využití v klinicko-logopedické tera-
pii:** u dětí s opožděným vývojem řeči, s vý-
vojovou dysfázií, s dyslálií, se specifickými
poruchami učení. U dospělých lze některé
části využít v terapii afázie.

Zajímavým prvkem je i tzv. **GAPS dieta**.
GAPS je zkratka z anglického „gut and
psychology syndrome“. Velmi stručně
hlavní teze této diety spočívá v tom, že
bakterie existující ve střevech mají velký
vliv na zdravotní stav. U tzv. GAPS lidí
trávící systém funguje pouze částečně,
a proto se stává zdrojem toxicity pro celé
tělo (Cambell-Mc Bride, 2019). Před za-
vedením tohoto dietologického opatření
je nutná konzultace s praktickým lékařem
a nutričním terapeutem. Autorka textu má
v péči 6 klientů v dětském věku (3 z nich
s diagnózou opožděného vývoje řeči,
1 s vývojovou dysfázií, 1 s ADHD a 1 s po-
ruchou autistického spektra), kteří dodr-
žují tato dietologická opatření. U 5 z nich
referují rodiče o pozitivním efektu, progres
je patrný i vzhledem k terapii (progres
v porozumění, nárůst aktivní slovní zásoby,
utlumení stimmingu).

**Využití v klinicko-logopedické tera-
pii:** postupy například oromotorických
cvičení (složení potravin využitelných
v rozvíjení oromotoriky) přizpůsobit po-
kynům lékaře. Klinický logoped by mohl

být prvním, který bude rodiče o uvedené
dietě informovat jako o možné variantě
využitelné v terapii.

Dalším možným doplňkem v klinicko-
logopedické terapii může být **chirofona-
tika**. V České republice je známa od roku
1976. Funk (2017) uvádí, že chirofoneti-
ka vychází z antroposofického náhledu
na člověka od Rudolfa Steinera. Základem
je pohyb odpovídající příslušnému tahu
ke konkrétní hlásce. Tah představuje prou-
dění výdechového proudu vzduchu v duti-
ně ústní při artikulaci dané hlásky. Nastává
shoda mezi prouděním vzduchu a tak-
tilním vjemem na zádech (Baur, 2007).
Autorka tuto metodu uplatňuje u dětí, kte-
ré mají hlásku vyvozenou, nicméně ji neu-
mí aplikovat ve formální řeči (vážné iden-
tifikace pozice hlásky, oslabení auditivní
percepce). Právě v tomto případě funguje
taktilní vjem hlásky, případně kombinace
s akustickým a vizuálním podnětem.

Využití v klinicko-logopedické praxi:
dětí s dyslálií, s opožděným vývojem řeči,
s vývojovou dysfázií, s dysartrií (rovněž
i u dospělých), s dyspraxií.

Nyní se v článku zaměříme na programy
rozvíjející percepčně-motorické funkce.
Půjde o KUMOT, KUPOZ a MAXÍK.

KUMOT je určen dětem předškolního
a mladšího školního věku. Obsahuje ná-
měty jak pro individuální, tak i skupinovou
práci. Součástí programu je rozvoj sociál-
ních dovedností, poskytování zpětné vazby
i nácvik reagování v konkrétních sociál-
ních situacích. Dle popisu je vhodný pro
dětí sociálně nezralé, motoricky neobratné,
s ADHD. Konkrétně rozvíjí komunikační
dovednosti, zlepšuje motoriku a pracuje
s prožíváním dětí (<https://www.kuprog.cz/>;
citace 9. září 2019). Pro klinického logope-
da jsou přínosné zejména cviky k rozvoji
motoriky i cviky pro rozvoj sociální složky
(včetně směřování k pragmatické jazykové
rovině).

**Využití v klinicko-logopedické pra-
xi:** děti s ADHD, s mutismem, s dyslálií,
s dyspraxií.

Program KUPOZ se využívá u dětí
s diagnózou ADHD, s pomalejším psy-
chomotorickým tempem a specifickými
vývojovými poruchami učení. Stěžejním
prvkem programu je práce v domácím
prostředí. KUPOZ lze velmi dobře vyu-
žít v logopedických ambulancích, pokud
je u klientů nutné podpořit efektivnější
přístup k práci, prodloužit jejich pozor-
nost, rozvíjet komunikační a sociální
dovednosti. Benefity programu jsou

progres v psychomotorickém tempu, navýšení mluvního apetitu, rozvoj slovní zásoby a odbourání časového stresu v rámci vyjadřovacích dovedností (<https://www.kuprog.cz/>; citace 9. září 2019). Autorce se nejvíce osvědčil u dětí s diagnózou ADHD.

Využití v klinicko-logopedické praxi: děti s opožděným vývojem řeči, s dyspraxií, s ADHD, s mutismem.

Posledním zástupcem je **program MAXÍK**. Při jeho absolvování dochází k nácviku nových pohybových stereotypů (postoj, rovnováha, sezení, dýchání, úchop), rozvoji komunikačních schopností (výslovnost, pojmotvorba, tvoření vět, porozumění), rozvoji dílčích funkcí v rámci vizuální a auditivní percepce, prostorové orientace, seriality, intermodality, dále k rozvoji grafomotorických dovedností a koncentraci pozornosti (<http://www.prodys-bubenickova.cz/kurzy.htm>; citace 9. září 2019). Opět lze z tohoto programu aplikovat několik inovativních cvičení v rámci komplexní logopedické terapie.

Využití v klinicko-logopedické praxi: pro děti s opožděným vývojem řeči, s dyspraxií, s dyslálií, s nevyhraněnou lateralitou.

Pro práci s dospělými klienty klinický logoped využije i neuroterapii – **software REHAcOm**. Výhodou je poměrně variabilní screeningový software. Systém výsledky vyhodnotí a doporučí terapii s využitím těch terapeutických modulů, které odpovídají potřebám klienta (<http://www.neuroterapie.cz/>; citace 9. září 2019).

Využití v klinicko-logopedické praxi: dospělí s afázií, kognitivně-komunikační poruchou.

Klinický logoped může dále využít i **neurovývojovou stimulaci**. Tato terapie je založena na diagnostice tzv. přetrvávajících primárních reflexů. Cílem je provedení správné diagnostiky a následná aplikace příslušných cvičení, která vychází z přirozeného psychomotorického vývoje, vede k jejich inhibici. Uvedená terapie v sobě kombinuje zejména inhibici primárních reflexů, senzoryckou integraci, speciální pedagogiku, fyzioterapii, vizuální screening (Volemanová, 2019). Metoda se autorce v praxi velmi osvědčila jak v komplexním pojetí, tak v aplikaci jejích jednotlivých prvků.

Využití v klinicko-logopedické praxi: děti s opožděným vývojem řeči, s dyslálií, s dyspraxií, s fyziologickými dysfluencemi, s ADHD. Lze ji aplikovat u dospívajících/

dospělých s balbuties, specifickými poruchami učení.

Relativně nová je biomechanická terapie **ostedynamika**. Podstatou je terapeutický tlak na kosti klienta, pracuje i s tkáněmi a fasciemi (<https://www.archa-dunovi.cz/osteodynamika/>; citace 9. září 2019). Autorka byla přítomna u terapie, kterou podstoupil její klient s diagnózou R 13. Po několika aplikacích byl patrný posun v poloze jazyka i čelisti. Celkově byla terapie rychlejší a efektivnější (nicméně šlo o jeden konkrétní případ bez možnosti porovnání či validního výzkumného ověření). V současné době je přihlášená do kurzu, který se bude realizovat na podzim v roce 2020.

Využití v klinicko-logopedické praxi: děti s dysfagií, s opožděným vývojem řeči, s dyspraxií, s vývojovou dysartrií, s vývojovou dysfázií, s kombinovaným postižením.

Pro práci s dospělými klienty s kognitivně-komunikační poruchou či s klienty s psychiatrickou diagnózou lze využít **preterapii**. Preterapie vychází z přístupu orientovaného na člověka. Do češtiny lze název volně přeložit jako něco nedi- rektivního, co předchází klasické terapii. Podstatou preterapie je zrcadlení terapeutem na úrovni verbálních i neverbálních projevů, jehož prostřednictvím je vytvořen kontakt, který musí předcházet každé „navazující“ terapii (Prouty, 2005). Autorka metodu aplikuje zhruba 6 let u dospělých osob, které neprofitují z klasických terapií. Velmi ji využívá pro vytvoření kontaktu s klientem a posléze aplikaci alternativní i augmentativní komunikace, motivaci k sebesycení a prevenci PEG v domovech pro seniory, k celkovému zklidnění klienta a prevenci možné agrese.

Využití v klinicko-logopedické terapii: viz výše.

Předposlední terapeutický přístup je **senzorycká integrace**. Terapie je založena na vztahu mezi chováním člověka a zpracováním smyslových podnětů. Autorka Jean Ayres (2005) chápe senzoryckou integraci jako pořadí smyslových vstupů, které jsou nevědomé. Mozek tyto vstupy třídí, uspořádává do celku a člověk může na situace reagovat přiměřeným způsobem. Jde o vjemy z vlastního těla (Emmons, Andersson, 2005). Pokud nastane porucha senzoryckého zpracování, mozek nesprávně, nekomplexně, nedostatečně zpracovává, třídí, uspořádává smyslové vstupy. Porucha a problémy z ní plynoucí

se mohou variabilně projevovat v různých oblastech.

Schaaf, Miller (2005) uvádí následující poruchy senzoryckého zpracování:

- poruchy senzorycké modulace,
- poruchy senzorycké diskriminace,
- poruchy na senzorycké bázi.

Do této kategorie spadají i poruchy modulace (neschopnost přizpůsobit intenzitu vlastní reakce intenzitě podnětu):

- hypersenzitivita,
- hyposenzitivita,
- senzorycké strádání.

Senzoryckou integrační terapii může provádět terapeut-odborník. Nutné je rovněž upravené prostředí. V zahraničí je senzorycká integrační terapie doménou ergoterapeutů, fyzioterapeutů, speciálních pedagogů, psychologů (Ayres, 2004). V České republice AKL pořádá kurz Prvky senzorycké integrační terapie v logopedické praxi. Autorka prvky této terapie používá u dětí s motorickými obtížemi, s obtížemi v stereognózii a také u dětí s nadměrným dávivým reflexem.

Využití v klinicko-logopedické praxi: děti s obtížemi v sebesycení, s ADHD, s dyspraxií, s vývojovou dysfázií, s poruchami autistického spektra.

Poslední zmíněnou terapií je **synergická reflexní terapie** (dále jen SRT). SRT je komplex manuálních reflexních technik, jejichž synergický efekt vede k prevenci kontraktur a dalších patologických projevů na pohybovém ústrojí. Terapie je určena opět všem osobám ve všech věkových kategoriích (<https://www.centrumspirala.cz/kurzy/>; citace 9. září 2019). Autorka textu terapii úspěšně využívá při stimulaci orofaciální oblasti, ovlivnění tonu hlavy a krku.

Využití v klinicko-logopedické praxi: u klientů různého věku (kojenec–senior) s kombinovaným postižením, s dyspraxií, s vývojovou dysartrií, s dysartrií, s kognitivně-komunikační poruchou, s obtížemi při sebesycení.

Diskuze

Autorka textu si dovoluje tvrdit, že nadále (nejen) v České republice roste potřeba komplexní terapie. Ruku v ruce s tímto trendem souvisí integrativní pojetí klinické logopedie, kdy tato disciplína využívá znalosti, zkušenosti, techniky či prvky technik z příbuzných oborů. Nutnost rozšiřování profesních kompetencí zmiňují i akademičtí pracovníci ve svých publikacích, např. Kerekrétiová (2016); Vításková (2016); Bytešniková (2017); Neubauer, Pospíšilová (2017); Hrdá (2018); Neubauer (2018).

Všechny výše uvedené kurzy/terapie autorka buď absolvovala, anebo úzce spolupracuje s odborníky, kteří terapii provádějí. V jednom případě čeká na zařazení do semináře.

Potřeba komplexní terapie vyplývá z proměn terapeutické práce (lepší diagnostické metody obecně přinášejí přesnější diagnostiku i náročnější diagnózy). Proměna se týká i terapeutického vztahu vůči klientům různého věku a také jejich rodinných příslušníků. S klienty dětského věku přicházejí zákonní zástupci s různým chápáním logopedické intervence. Do terapeutického vztahu se rovněž promítne životní a výchovný styl rodiny. Nepochybně je třeba brát v potaz i náboženské vyznání. S ideou transdisciplinární spolupráce je nemožné, aby klinický logoped nedisponoval alespoň základním povědomím z příbuzných oborů.

Výčet kurzů se zcela odvíjí od osobních preferencí autorky. Všechna pozitiva a negativa vycházejí z jejích osobních zkušeností (nikoliv z validních výzkumných

šetření, což nebylo záměrem textu). Jejich přínos je zejména v možnosti zařazení inovativních prvků do klinicko-logopedické terapie a nastínění náhledu komplexního pohledu na klienta (vnímání příslušné diagnózy z hlediska širších souvislostí). Některé kurzy mohou kliničtí logopedové absolvovat na území České republiky, jiné v zahraničí. V praxi mohou být využity v rámci individuální i skupinové terapie na různých pracovištích. Podnětem pro další výzkumnou činnost by mohlo být validní ověření výše uvedených kurzů.

Závěrem lze říci, že klinický logoped, který se cítí cenným členem v týmu odborníků a zažívá uspokojení z vlastní práce, bude pro klienta největším přínosem.

Shrnutí

Článek v úvodu popisuje nezbytnost celoživotního vzdělávání, resp. celoživotního učení. Výhodou celoživotního vzdělávání v klinické logopedii je jeho variabilita. Pestrůst nabízených kurzů je široká (kurzy

poskytované AKL, další kurzy poskytované ve zdravotnictví, kurzy v jiných resortech či soukromém sektoru) a klinický logoped si může vybrat na základě vlastních odborných preferencí.

Význam celoživotního vzdělávání neupadá ani v tzv. postmoderní společnosti. Ta je velmi stručně charakterizována odmítáním všeobecných historicky daných principů (zaměření se pouze na úpravu artikulace), prosazováním alternativních způsobů myšlení (alternativní trendy – pedagogika Montessori, alternativní výchovné styly), nutností vnímat nejen svět, ale i člověka v jeho mnohotvárnosti a komplexnosti (Lorenzová, 2016, doplněno o komentáře autorky). Druhá část textu referuje o vybraných vzdělávacích kurzech, které byly zvoleny dle osobních preferencí autorky. Hodnocení efektivity uváděné v textu je striktně subjektivní. Kurzy jsou v textu stručně charakterizovány, je zmíněn jejich benefit pro klinicko-logopedickou praxi a možnosti využití u konkrétních klientů.

Literatura

- AYRES, A. J., 2005. *Sensory integration and the child. Understanding hidden sensory challenges. 25th Anniversary Edition*. Los Angeles, California: Western Psychological Services, 211 s. ISBN 978-0-87424-437-3.
- BAŠTECKÁ, B.; MACH, J., 2015. *Klinická psychologie*. Praha: Portál, 759 s. ISBN 978-80-262-0617-0.
- BAUR, A., 2007. *Léčebná síla hlásek a vliv Loga: základy chirofonetiky*. Lázně Bělohrad: Chirofonetická asociace, 384 s. ISBN 978-80-239-9467-4.
- BAZALOVÁ, B., 2014. *Dítě s mentálním postižením a podpora jeho vývoje*. Praha: Portál, 183 s. ISBN 978-80-262-0693-4.
- BERTL, I., 2016. *Finanční gramotnost v kontextu rozvoje celoživotního učení dospělých: andragogické, metodické a psychologické souvislosti*. Praha: Česká andragogická společnost, 176 s. ISBN 978-80-905460-3-5.
- BRATTON, J., 2014. *Capitalism and Classical Social Theory*. Plymouth: Estover road, 343 s. ISBN 978-1-4426-0-654-8.
- CAMPBELL-MCBRIDE, N., 2019. *GAPS: Terapeutický protokol: kniha o vztahu střeva a mozku a možnosti nápravy vzniklé nerovnováhy*. Jihlava: Alterberg, 355 s. ISBN 978-80-907559-1-8.
- ČELEDOVÁ, L., HOLČÍK, J., 2019. *Social medicine: an introduction to new public health*. Praha: Karolinum, 168 s. ISBN 978-80-246-4276-5.
- HRDÁ, Z., 2018. *Multidisciplinární tým v praxi*. Praha: Domov Sue Ryder, 65 s. ISBN 978-80-907190-0-2.
- FUNK, K., 2017. *Děti, poslové z neznáma*. Praha: Malvern, 165 s. ISBN 978-80-7530-080-5.
- KEREKRÉTIPOVÁ, A., 2016. *Logopédia*. Bratislava: Univerzita Komenského, 341 s. ISBN 978-80-233-4165-3.
- LORENZOVÁ, J., 2016. *Kontexty vzdělávání v postmoderní společnosti*. Praha: FF Univerzita Karlova, 335 s. ISBN 978-80-7308-650-3.
- MECKWEN, J., 2009. *Gestalt psychoterapie: moderní holistický přístup k psychoterapii*. Praha: Portál, 262 s. ISBN 978-80-7367-649-0.
- PACHER, P., 2017. *Klinická psychologie*. Praha: Grada, 75 s. ISBN 978-80-88186-12-0.
- PAVLOV, I., 2018. *Učitelská andragogika: o profesijním vzdělávání a poradenství*. Praha: Česká andragogická společnost, 211 s. ISBN 978-80-906894-1-1.
- POKORNÁ, V. 2010. *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. Praha: Portál, 333 s. ISBN 978-80-7367-817-3.
- PROUTY, G., 2005. *Preterapie*. Praha: Portál, 197 s. ISBN 80-7178-949-6.
- RABUŠICOVÁ, M. 2006. Místo vzdělávání dospělých v konceptu celoživotního učení. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity U11*, Studia Paedagogica, Brno: Masarykova univerzita, s. 13-26. ISSN 1211-6971.
- SCHAAF, R. C., MILLER, L. J., 2005. Occupational therapy using a sensory integration approach for children with developmental disabilities. In: *Journal of Mental Retardation and Developmental Disabilities Research Reviews*. Wiley Blackwell, 11(2), s. 143-148. ISSN 1940-5529.

- SINDELAR, B., 2016. *Předcházíme poruchám učení: soubor cvičení pro děti v předškolním roce a v první třídě*. Praha: Portál, 63 s. ISBN 978-80-262-1082-5.
- ŠKODOVÁ, E., JEDLIČKA, I. 2007. *Klinická logopedie*. Praha: Portál, 615 s. ISBN 978-80-7367-340-6.
- TOMATIS, A., 2017. *Naslouchat univerzu. Od Velkého třesku po Mozarta: objevování vesmíru, v němž je všechno zvukem*. Praha: Malvern, 270 s. ISBN 978-80-7350-081-2.
- TRACHTOVÁ, E. a kol., 2005. *Potřeby nemocného v ošetrovatelském procesu*. Brno: NCO NZO, 186 s. ISBN 80-7013-324-4.
- VAŠUTOVÁ, J., 2004. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 190 s. ISBN 80-7315-082-4.
- VETEŠKA, J., 2014. *Celoživotní učení pro všechny – výzva 21. století = Lifelong learning for all – challenge of 21st century*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 408 s. ISBN 978-80-7452-047-1.
- VITÁSKOVÁ, K., 2018. *Komunikační, jazykové a orofaciální procesy v logopedii*. Olomouc: UP Olomouc, 158 s. ISBN 978-80-244-5466-5.
- VOLEMANOVÁ, M., 2019. *Přetrvávající primární reflexy: opomíjený faktor problémů učení a chování*. Stenice: INVTS, 240 s. ISBN 978-80-907369-0-0.
- ZEZULKOVÁ, E., 2017. *Vybrané otázky logopedické teorie a praxe*. Ostrava: Ostravská univerzita, 119 s. ISBN 978-80-7464-961-5.

Internetové odkazy

- AIT – CZECH. *Trénink*. [online]. ©2019. [cit. 2019-09-09]. Dostupné z: <http://ait-czech.cz/cz/trenink-ait>
- AYRES, A. J., P. R. ERWIN a Z. MAILLOUX. Love, Jean: Inspiration for Families Living with Dysfunction of Sensory Integration [online]. Santa Rosa: Crestport Press, ©2004 [cit. 2014-01-27]. ISBN 0-9725098-1-X. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=QI9ob0LX12YC&pg=PA58&dq=SIPT&hl=cs&sa=X&ei=fFLmUpsE4-jKA7SQgFAC&ved=0CDsQ6AEwAjqU#v=onepage&q=SIPT&f=false>
- ARCADA CENTER. *Forbrain*. [online]. ©2019. [cit. 2019-09-09]. Dostupné z: <http://arcada-center.com/cs/terapie/a-2/FORTBRAI>
- AUTISITICKÉ DITĚ. *Dieta GAPS*. [online]. ©2019. [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <http://www.autistickedite.cz/dieta-gaps>
- CENTRUM SPIRÁLA. *Synergická reflexní terapie*. [online]. ©2019. [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <https://www.centrumspirala.cz/cislo-kurzu-5000062019/>
- CHIROFONETIKA. *Chirofonetika*. [online]. ©2019. [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <http://www.chirofonetika.cz>
- KUPROG. *KUMOT*. [online]. ©2019. [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <http://www.kuprog.cz>
- KUPROG. *KUPOZ*. [online]. ©2019. [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <http://www.kuprog.cz>
- MŮJ MAXÍK. *Maxík*. [online]. ©2019. [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <http://www.mujmaxik.snadno.eu>
- NOVÁ MLUVA. *Nová mluva*. [online]. ©2019. [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <http://www.novamluva.cz>
- OSTEODYNAMIKA. *Osteodynamika*. [online]. ©2019. [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <https://www.osteodynamika.cz/co-je-osteodynamika/>
- REHA. *Neuroterapie*. [online]. ©2019. [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: <http://www.neuroterapie.cz/skoleni-pro-terapeuty>
- World Economic Forum. *Future of Jobs*. [online]. ©2019. [cit. 2019-09-10]. Dostupné z: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2018.pdf